

FAMILIA ÎN SECOLUL 21

FEDERAȚIA INTERNAȚIONALĂ A
COMUNITĂȚILOR EDUCATIVE-SECȚIUNEA
ROMÂNIA
ORG - UNESCO / UNICEF / CONSILIUL EUROPEI
FICE - ROMÂNIA

*ASOCIAȚIA COMUNELOR
DIN ROMÂNIA*

Acest volum conține o parte dintre articolele și materialele de studiu prezentate la Conferința Internațională „Familia în secolul 21” organizată de către FICE România și este realizat în parteneriat cu Asociația Comunelor din România (ACoR).

FICE ROMÂNIA

Pagină web: <http://ficeromania.wixsite.com/ficeromania>

E-mail: fice.romania@yahoo.com
ficeromania@hotmail.com

Tel./fax: (004021)330.08.12
0722 464638

Coordonatori

Eugen Simion

Toma Mareș

Gheorghîța Nistor

FAMILIA ÎN SECOLUL 21

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Familia în secolul 21 / coord.: Eugen Simion, Tom Mareș, Gheorghîța

Nistor. - București : Editura Universitară, 2021

Conține bibliografie

ISBN 978-606-28-1326-0

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Mareș, Toma (coord.)

III. Nistor, Gheorghîța (coord.)

37

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062813260

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2021

Editura Universitară

Editor: Vasile Muscalu

B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București

Tel.: 021 – 315.32.47

www.editurauniversitara.ro

e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47/ 0745 200 718/ 0745 200 357

comenzi@editurauniversitara.ro

www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Toma Mareș - Cuvânt înainte.....	7
Florica Cherecheș - Familia, esența echilibrului în societate.....	9
Monica Cristina Anisie - Provocările educației în vremea pandemiei	12
Ioan Neacșu - Familia, elevul și dinamica evoluțiilor sociale. Cercetări pe axa trecut, prezent și viitor	20
Gheorghita Nistor - Familia transnațională și protecția copiilor cu părinți plecați la muncă în străinătate	35
Mariana Gâju - Iubirea începe în familie, iubirea trăiește în propriul cămin	53
Călin A. Drăgoi - Familia modernă. Factori de distres. Efectul Potemkin.....	61
Gabriela Firea - Respectul pentru familie nu se declară, se dovedește!	79
Eugen Simion - Perspective sociologice asupra familiei. Relația familiei cu structura socială și schimbarea socială	84

Lia Meron Berkovits - Familia în Israel în perioada post modernă	124
Adina Mihaela Codreș - Rolurile familiei, al comunității și al autorităților administrației publice locale privind drepturile copiilor, reflectate în legislația națională.....	132
Niculina Karacsony - Preluarea temporară a responsabilităților familiei de către stat. Cauze, dificultăți, efecte.....	151
Emmanuel Grupper - The Family in the 21st Century. Family: A Myth or a Reality?	163
Carmen Preutu-Grigore - Dezvoltarea emoțională a copilului sub influența tranzițiilor multiple prin care trece familia contemporană.....	166
Eva Laczko - Dezvoltarea emoțională a copilului în familia tradițională, versus în familia modernă.....	181
Cleopatra Ravaru - Părintele profesionist	192
Gabriela Crețu - Concluziile conferinței „Familia în secolul XXI”	203

CUVÂNT ÎNAINTE

Prof. Toma MAREȘ
Președinte, FICE România

Federația Internațională a Comunităților Educative (FICE România), ONG înființat în septembrie 1990, care practică neutralitate politică și religioasă, și-a propus ca obiectiv principal apărarea drepturilor copilului aflat în dificultate, cu prioritate copiii din afara familiei.

FICE România, prin acțiunile sale, a urmărit și credem că a și reușit să influențeze și să contribuie la perfecționarea continuă a membrilor săi, a specialiștilor care lucrează în domeniul educației, pentru implicarea familiei în protecția copilului, pentru garantarea bunăstării și creșterea în siguranță a copilului.

În acest sens, schimburile de experiență și documentările în țară și peste hotare, derulate de-a lungul anilor, cât și revista de asistență și protecție socială „Protecția Socială a Copilului”, simpozioanele și conferințele naționale și internaționale organizate în parteneriat cu instituțiile centrale și locale, cu Asociația Comunelor din România, și alte asociații și organizații, cu sprijinul Parlamentului României, au fost direcționate în primul rând către familie, încât îngrijirea copilului să fie asigurată în cadrul și de către familie.

Un loc de seamă l-a ocupat susținerea copiilor din familiile care nu pot să-și îndeplinească toate funcțiile familiale pentru a asigura o bună dezvoltare copilului.

Lucrarea de față adună materialele prezentate în Conferința Internațională din 13 mai 2021, desfășurată online.

Au participat peste o sută de specialiști cu expertiză în domeniu: profesori, sociologi, psihologi, asistenți sociali, cercetători ș.a. Aceste lucrări vor da posibilitatea cititorilor să cunoască preocupările pentru implicarea familiei biologice, familiei care adoptă, asistenților maternali etc. să cunoască cauzele unor neîmpliniri în dezvoltarea sănătoasă a copilului.

Convinși că lucrarea de față va fi și o provocare pentru comunitățile și filiale județene FICE pentru inițierea unor dezbateri care să prezinte realizările unor specialiști, cercetători în domeniul politicilor familiale, incluziune și asistență socială, astfel încât să asigurăm succesul dezvoltării și formării pentru viață a copiilor.

Sperăm, de asemenea, că publicarea acestei cărți să reprezinte o modestă contribuție a activității noastre pe plan național și internațional, un suport pentru continuarea dialogului, a schimbului de experiență cu organizații neguvernamentale din alte țări.

FAMILIA, ESENȚA ECHILIBRULUI ÎN SOCIETATE

Florica CHERECHEȘ
Președinte ANDPDCA

În fiecare an, începând cu 1993, sărbătorim, pe 15 mai, **Ziua internațională a familiei.**

Este o zi simbolică, în care vorbim despre comuniune, despre iubire și toleranță, axându-ne pe valori importante, precum încrederea și respectul, și având ca obiective declarate combaterea tuturor formelor de violență în familie, educația copiilor și rolul fundamental pozitiv al familiei în progresul social.

Familia este locul în care copilul își formează personalitatea, în care i se pun bazele caracterului, în care acumulează principii și valori care-l vor călăuzi toată viața. Familia este locul în care copilul se maturizează și se formează, urmând exemplul părinților, fiind inspirat de aceștia.

Tocmai de-aceea este important să-i sprijinim și pe părinți și să încurajăm orice inițiative de tipul „Școala părinților”.

Tema aleasă în acest an pentru a marca Ziua internațională a familiei este „Familia și noile tehnologii”. Dinamica familiei este puternic influențată de noile tehnologii care amenință comunicarea reală, profundă și lasă loc uneia superficială, dar în același timp, oferă instrumente

pentru comunicare familiilor care pentru o perioadă de timp, sunt despărțite și locuiesc la sute sau mii de km distanță. Ca răspuns la aceste provocări ale veacului în care trăim, Strategia națională pentru drepturile copilului 2021-2027, care se află acum în curs de elaborare, are printre obiectivele majore crearea unui mediu digital sigur pentru copii, pentru că ne dorim să evităm pericolele cyber bullying-ului sau ale abuzului și exploatarii copiilor.

Familia este supusă mereu presiunilor exterioare, fiind nevoită să se adapteze mereu ca să facă față provocărilor și în aceste condiții, sprijinul reciproc și încrederea sunt elemente esențiale care asigură echilibrul.

Pandemia care a cuprins întreaga omenire a reliefat rolul primordial al familiei, nevoia de implicare a părinților în viața și educația copiilor lor.

Pandemia Covid 19 a afectat dramatic unele familii din România, a produs traume și pierderi tragice. În perioada de lockdown, Guvernul României a implementat măsuri pentru susținerea părinților nevoiți să rămână acasă, alături de copiii mici.

Astfel, au fost acordate 124 milioane lei pentru zilele libere ale părinților nevoiți să stea cu copiii.

Din păcate, anul trecut am avut o creștere a numărului de situații de violența domestică, în contextul pandemiei de COVID-19. Este un semnal de alarmă, îngrijorător, care arată amploarea fenomenului violenței în familie, asupra membrilor acesteia, asupra femeilor și a copiilor în special. Cunoașterea legislației, a drepturilor și întărirea spiritului comunitar, dar și sprijinul oferit familiei în situații de criză, pot să reducă acest fenomen cu consecințe tragice asupra multor femei și copii.

Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (ANDPDCA) își concentrează întreaga activitate în jurul conceptului de familie, pentru că suntem interesați în special de binele copiilor și pentru că ne dorim ca aceștia să trăiască și să se dezvolte în interiorul familiei, într-un mediu echilibrat și care să le ofere dragoste și protecție.

Trebuie să precizez că am ca obiectiv implicarea mai activă a instituției pe care o conduc și în asigurarea celor mai bune condiții pentru copiii abandonati, fără familii. Ne dorim ca numărul copiilor instituționalizați să fie cât mai mic, iar procesul de dezinstituționalizare să avanseze. Mai mult, ne propunem să transferăm beneficiarii în locații care să asigure un climat familial, în locuințe de tip familial, în care fiecare copil să fie îngrijit și să primească toată atenția pentru a crește armonios și pentru a-și găsi o familie.

Suntem, de asemenea, extrem de preocupați ca procedurile de adopție să fie cât mai facile pentru cei care doresc să aplice. Pentru că fiecare copil are dreptul la o familie, la iubire, iar niciun efort nu e prea mare pentru a schimba viața acestor copii. În acest sens, suntem pe punctul de a adopta Normele metodologice la *Legea adopției*, modificată și intrată în vigoare la finalul lui martie și sperăm ca în urma simplificării și debirocratizării întregului proces, numărul copiilor adoptați să crească.

Facem tot posibilul ca familiile în care există persoane cu dizabilități să nu fie discriminate, ci să beneficieze de toate șansele pentru a se integra în societate. Ne dorim să fim alături de familiile în care există membri cu dizabilități și să le oferim tot sprijinul legal necesar, colaborând cu toate instituțiile din domeniu.

PROVOCĂRILE EDUCAȚIEI ÎN VREMEA PANDEMIEI

Monica Cristina ANISIE

Ministrul Educației și Cercetării
Noiembrie 2019 – Decembrie 2020

Conferința organizată de FICE România în data de 13 mai 2021, ca eveniment asociat Zilei Internaționale a Familiei, zi celebrată în fiecare an pe 15 mai, mi-a oferit prilejul de a reflecta la rolul pe care familiile îl au în educație și cum a fost acesta modificat în contextul pandemiei de COVID-19, eveniment disruptiv pentru copii și familiile lor, pentru sistemele de educație și pentru societăți, în ansamblul lor.

Debutul pandemiei s-a produs după doar câteva luni de mandat de ministru și, pentru că a trecut deja ceva timp, pot mărturisi că una dintre cele mai mari provocări a fost grija pentru copii, responsabilitatea de a diminua riscul ca aceștia să se îmbolnăvească la școală sau la grădiniță și, ulterior, să transmită virusul acasă, în familii.

Încă din primele zile ale pandemiei au fost puse sub semnul întrebării toate regulile de organizare a procesului didactic, tot ce oferea predictibilitate și stabilitate. Decizia de a suspenda cursurile cu prezență fizică a fost, în primă instanță, una pentru asigurarea protecției – se știau prea puține lucruri despre virus, despre infecție, despre tratarea cazurilor grave. În toată acea perioadă am fost în contact cu

miniștrii educației din celelalte țări europene. Am constatat că toți ne confruntăm cu aceleași necunoscute și că, deși eram conștienți că întreruperea școlii este dureroasă și generează pierderi în învățare, nimeni nu și-a putut asuma pierderea unui copil care să se fi infectat la școală. Pentru prima dată în istorie, școala nu mai era responsabilă doar pentru construirea personalității unui elev, pentru competențele dobândite de acesta, ci trebuia să își asume riscuri pentru integritatea fizică, pentru viața elevilor.

Anterior pandemiei, studii, cercetări derulate în perioade lungi de timp au demonstrat că mediul școlar este un factor important pentru dezvoltarea copiilor, că omul, ca ființă socială, are nevoie în etapa de formare de interacțiuni cu cei de aceeași vârstă cu el. Mai știam, de asemenea, că școala înseamnă pentru mulți copii o masă caldă, o vorbă bună, un mediu fără violență, un spațiu curat și încălzit. Suspendarea cursurilor a însemnat limitarea accesului copiilor cu cele mai mari nevoi la servicii de sprijin.

Disparitățile s-au accentuat... Cum ne-am implicat?

În vremuri de criză, cei care sunt vulnerabili sunt mai afectați de consecințele crizei. În multe zone din țară, copiii s-au confruntat cu probleme în ceea ce privește participarea și calitatea educației la distanță. Un mare procent dintre aceștia nu a avut posibilitatea de a participa la orele online din cauza lipsei de acoperire a rețelei de internet, a lipsei de resurse electronice și de tehnologie adecvată, cum ar fi un calculator sau o tabletă care să fie folosite doar de câte un copil în același interval de timp. Potrivit studiului publicat

de statisticienii de la Universitatea Stanford, familiile defavorizate nu pot susține educația propriilor copii în afara spațiului școlii. De aceea, mai ales aceștia din urmă, s-au confruntat și se confruntă cu pierderi semnificative de învățare, spre deosebire de colegii lor care sunt mai avantajați¹ din punct de vedere financiar și tehnologic.

Conform unui alt articol publicat de World Vision despre educația rurală, în România, mai mult decât în orice alt stat din Uniunea Europeană, a te naște în mediul rural reprezintă un risc de a trăi în sărăcie pentru tot restul vieții. Potrivit statisticilor, rata sărăciei absolute în România este de aproximativ 18,4% din totalitatea cetățenilor români, ceea ce înseamnă că acest procent din populație trăiește cu un venit de sub 600,4 RON pe lună.² Având în vedere acest aspect, mulți copii renunță la școală pentru a putea intra cât mai rapid în câmpul muncii, iar această realitate a devenit mai dramatică în contextul pandemiei. Obținerea de venituri care să le poată asigura un trai zilnic decent are o importanță mai mare decât educația, deoarece aceasta din urmă nu aduce beneficii materiale imediate, necesitând chiar cheltuieli suplimentare pentru resurse precum manuale, rechizite, internet etc.

Așadar, din cauza lipsurilor materiale, a accesului inechitabil la educație și la serviciile de sănătate, copiii de la sat au șanse mai scăzute la un viitor bun, în comparație

¹ <http://hanushek.stanford.edu/sites/default/files/publications/Hanushek%252BWoessmann%25202020%2520Ed%2520Next%2520blog%2520Costs%2520of%2520Past%2520and%2520Future%2520Learning%2520Losses%2520-%2520Education%2520Next%252009122020.pdf>

² <https://www.openpolitics.ro/ce-inseamna-saracia-in-romania/>

cu cei de la oraș.³ Pentru a reduce amplificarea acestui risc și pentru a asigura accesul la educație tuturor copiilor, atât din mediul urban, cât și din cel rural, Ministerul Educației și Cercetării a luat în anul școlar trecut, o serie de măsuri de sprijin: a asigurat finalizarea anului școlar 2019-2020 în circumstanțe optime, a sistematizat cadrul legislativ pentru organizarea evaluării naționale și a examenului de bacalaureat din anul școlar 2020-2021 și a organizat deschiderea cu succes a acestuia.

De asemenea, pentru a veni și mai mult în ajutorul elevilor defavorizați, am reușit să finanțăm #Digitalizarea Educației după 10 (zece) ani în care nu au existat alocări pentru acest segment. Astfel, 150 de milioane de lei au fost utilizați pentru achiziționarea echipamentelor electronice, iar copiii din medii defavorizate au primit 250 de mii de tablete pe care să le utilizeze în scopuri educaționale. S-au alocat fonduri considerabile pentru participarea categoriilor defavorizate la școală și pentru reducerea abandonului școlar. Mai mult decât atât, s-au adoptat intervenții pentru combaterea segregării școlare și susținerea accesului la o educație incluzivă calitativă.

Rolul familiilor în pandemie și educația de la distanță

În timpul pandemiei, familia a avut un rol crucial în educație. Din cauza faptului că o parte semnificativă de timp care era petrecută la școală sau în aer liber a fost înlocuită cu statul acasă, elevii au suferit enorm din cauza

³ <https://worldvision.ro/cauze/educatie-rurala/>

lipsei interacțiunilor sociale. Aceste nevoi au fost, în general, acoperite de părinții și rudele apropiate.

La nivel mondial, chiar în primul val al pandemiei, s-au derulat cercetări care au măsurat reacția familiilor la trecerea la educația fără prezență fizică în spațiul unităților de învățământ. Un studiu Pearson⁴ (2020) a evidențiat faptul că „atât elevii, cât și părinții se pot descurca mai bine decât se anticipase, părinții găsind satisfacție prin implicarea în educația copilului lor”. Mai mult, peste 80% dintre părinți au apreciat că propriul copil a gestionat mai bine decât ei tranziția, iar această perioadă a însemnat, pentru multe familii, (mai mult de două treimi, 69%) „o experiență plăcută” care a întărit relațiile din familie și încrederea părinților că își pot ajuta copiii cu lecțiile de la școală.

De partea cealaltă, și elevii au apreciat că familia a reprezentat un sprijin important pentru ei pe durata pandemiei⁵, conform studiului CONSENT, în cadrul căruia o echipă de cercetare multidisciplinară din cadrul Universității Babeș Bolyai a colectat percepțiile copiilor în ceea ce privește situația excepțională creată de pandemia de Covid 19. La întrebarea „Care dintre următoarele lucruri îți lipsesc cel mai tare?”, copiii au răspuns că: să își vadă prietenii (76,9%), să se plimbe, să se joace liberi în parc, prin oraș (72%), să meargă la școală (46,5%). Doar 19,5% au apreciat că le-a lipsit petrecerea timpului cu familia lor, în

⁴ www.pearson.com, mai 2020, Pearson Parent Pulse Survey,

⁵ <https://consent->

project.org/application/files/9516/0094/1587/childrenpandemic_sept2020.pdf

vreme ce 30,1% au declarat că vorbesc mai mult cu ceilalți membri ai familiei lor.

În linie cu studiile publicate în ultimii douăzeci de ani, Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD), a reconfirmat că atitudinile elevilor și studenților, motivația lor pentru învățare sunt influențate puternic de familie și profesori. Forme diferite de suport din partea familiei și a profesorilor, precum suportul emoțional din partea părinților și entuziasmul profesorilor sunt importante pentru dezvoltarea atitudinilor pozitive legate de învățare. Aceste atitudini pot maximiza abilitatea lor de a sesiza oportunitățile de învățare din mediul online. În vremea crizei pandemice însă, unele familii, precum și unii profesori au întâmpinat dificultăți în oferirea acestui tip de suport, din cauza lipsei de timp, a inexistenței competențelor digitale și a celor de pedagogie digitală.⁶

În același timp, problemele din educație, inclusiv dinamica relației dintre familie și școală, sunt probleme vechi de sistem, iar soluționarea acestora nu depinde în totalitate de ministrul educației. Ne-am confruntat cu o situație neprevăzută și fără precedent în istorie, pe care am abordat-o într-un mod care să reducă impactul și dificultățile cauzate elevilor și familiilor acestora, mai ales că nu putea fi rațională așteptarea ca părinții să aibă competențele necesare în a-și ajuta copiii pentru un proces de educație derulat integral la distanță fizică de profesor.

⁶ www.oecd.org, Strengthening online learning when schools are closed: The role of families and teachers in supporting students during the COVID- 19 crisis, septembrie 2020;

Așa cum este menționat mai sus, au fost luate măsuri pentru a asigura accesul la tehnologie al elevilor, pentru a facilita tranziția într-un mediu nou, continuarea educației, comunicarea dintre elevi și profesori, comunicarea cu familiile și suport de consiliere psihologică.

Nu doar rezultatele învățării au fost afectate pe parcursul acestei crize neașteptate. Întreruperea abruptă a vieții sociale a cauzat, iar în unele cazuri a amplificat, deteriorarea stării de sănătate mintale a elevilor și studenților. Stresul, stările de neliniște, diferite forme de anxietate, inclusiv cazuri de depresie i-au afectat pe copii și tineri, pe familiile lărgite ale acestora. Este de înțeles, astfel, că mulți elevi și studenți s-au simțit lipsiți de motivație pentru a învăța și pentru a-și îndeplini îndatoririle de elev în timpul anului școlar. Totuși, desfășurarea orelor online și comunicarea pe rețelele de socializare cu colegii, prietenii și profesorii din școală au diminuat singurătatea lor și i-au ajutat să își continue învățarea, chiar dacă aceasta nu a fost în parametrii optimi.

Ce am învățat din pandemie

Pandemia ne-a schimbat viața. Anul 2020 a fost unul fără precedent. A cauzat lipsuri semnificative și a avut un impact puternic asupra cursului vieții tuturor oamenilor. Pentru mine a fost cel mai provocator an din carieră, deoarece m-am confruntat cu decizii deosebit de importante cu privire la educația copiilor și a tinerilor, a viitorului României.

Una dintre cele mai importante decizii pe care a trebuit să le iau a fost organizarea și susținerea examenelor

de evaluare națională, bacalaureat, și respectiv a celor de definitivat, a concursului de titularizare, în condiții sigure din punct de vedere al sănătății. Chiar dacă aceste decizii au fost inițial întâmpinate de critici și proteste, s-au dovedit a fi potrivite pentru sistemul de învățământ românesc. Sunt cu adevărat mulțumită de modul în care examenele verii anului 2020 au fost organizate și susținute de către elevi și cadre didactice.

Nu în ultimul rând, pandemia a scos la iveală atât nevoia de acces a elevilor la tehnologie, cât și aceea de digitalizare a educației. Strategia pentru digitalizarea educației SmartEdu, elaborată printr-un amplu proces de consultare și pusă în dezbatere publică, spre finalul mandatului, a integrat experiența școlii online. Prin această strategie ne-am propus, prin finanțări semnificative accesibile prin viitoarele proiecte cu finanțare europeană, să integrăm elementele de digitalizare necesare educației, astfel încât abandonul școlar să fie prevenit și redus, iar calitatea educației să crească pentru fiecare elev din România, indiferent de mediul în care locuiește.

În final, aș dori să le mulțumesc tuturor pentru ajutorul și sprijinul acordat în această perioadă deloc ușoară!

Aceste măsuri inițiate de mine au fost implementate, pentru că am avut sprijinul colegilor mei din Guvern, iar prezența și susținerea părinților și a cadrelor didactice au contribuit la îmbunătățirea procesului de educație derulat prin intermediul tehnologiei. Elevii și studenții au avut sprijin în depășirea perioadelor de vârf ale pandemiei, chiar dacă au existat obstacole și neajunsuri la fiecare pas.

FAMILIA, ELEVUL ȘI DINAMICA EVOLUȚIILOR SOCIALE. CERCETĂRI PE AXA TRECUT, PREZENT ȘI VIITOR

Prof. univ. dr. emerit Ioan NEACȘU
Facultatea de psihologie, Universitatea din București

1. Avertisment atitudinal

Au fost, sunt și devin obsedante interogațiile noastre cu privire la viitorul posibil al unor instituții și actori sociali precum familia, părinții, copilul, școala, comunitatea locală, biserica, guvernanta ș.a.!

Îngrijorătoare sunt sau devin răspunsurile nu foarte inspirate cel puțin când informațiile științifice și /sau tendințele semnalate public, global sau local tulbură semnificativ conduitele și/sau perspectivele asumate. Este cazul și al unor reflecții și studii recente ale unor organisme internaționale specializate, între care predicțiile institutului francez Futuribles sau ale Clubului de la Roma ș.a., cunoscute prin valoarea celebrelor Rapoarte (traduse și cunoscute de noi).

Axiomatică devine ideea conform căreia studiul actual al principalelor incertitudini lansate de scenariile prognostice devin din ce în ce mai difuze și mai puțin probabile pe măsură ce anii de referință sunt mai îndepărtați (2025, 2030, 2040).

De aici și interesul FICE România pentru o astfel de problemă!